

Dr. Vefa TANIR
Konya Milletvekili
TBMM Başkanvekili
TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Başkanı

Sayın Konyalılar,
Aziz Konuklar,

Türk tarihinin en önemli kültür, bilim, sanat ve idare merkezlerinden biri de hemşehrisi olmakla övündüğüm Konya'mızdır. Selçuklu medeniyetinin pek çok merkezi vardı. Onikinci ve onüçüncü yüzyıl Anadolu, Cumhuriyetimize kadar tarihte en mutlu, en refahlı, en zengin, en gelişmiş zamanını Selçuklular döneminde yaşamıştır. O dönemin Anadolu, tam anlamıyla bir şehir kültürü içine girmişti. Belki bugün biz Anadolu'yu kalkındırırken, farkına varmadan Selçuklu döneminin parlak ve insancıl medeniyetini modern ölçüler içinde canlandırmak istiyoruz.

İşte bu örnek medeniyetin çeşitli yerleşme merkezleri arasında Konya'nın özel bir önemi vardı. Konya çok uzun bir süre Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olmuştur. Bu devletin Moğollar tarafından sona erdirilmesi üzerine beliren irili ufaklı beylikler arasında en büyüğü ve en uzun ömürlüsü, Selçuklu mirasını sürdüren, Konya'daki Karamanoğullarıdır. O zamanlar da Konya büyük önemini muhafaza etmiş, Osmanlı Devleti tarafından Karamaloğulları Beyliği kesin olarak ilhak edilinceye yani onbeşinci yüzyılın sonlarına kadar Konya Anadolu'nun kültür ve bilim merkezi olma niteliğini yitirmemiştir. Osmanlıların Anadolu'yu birleştirdikten sonra siyasal ve ekonomik ağırlığın Rumeli'ye geçmesi üzerine, pek çok Anadolu kenti gibi Konya da eski pıriltısını kaybetme yoluna girmiştir. Onaltıncı yüzyılda çıkan büyük ekonomik bunalımın özellikle Anadolu'yu vurması da bu durgunluğun belli başlı sebeplerinden biridir. Onaltıncı yüzyıldan itibaren Konya gene Anadolu'nun önemli merkezlerindedir, ama eski görkemi gitmiştir. Buna rağmen şehrimizi Türklüğün göz önünde her zaman canlı tutan, ona neredeyse kutsal bir hava veren özelliği unutmamak gerektir : Konya'mız Mevlânâ Celâlettin Rumi Hazretlerinin yaşadığı, en büyük eserlerini yazdığı ve ölüp defnedildiği şehrimizdir. Mevlâna'nın Türk - İslâm âlemine etkisi öylesine azametlidir ki, aradan yüzyıllar geçmesine rağmen bu büyük filozof, şair ve tasavvuf ehlinin adı, eserleri unutulmamış, Konya böylece bütün ihmallere rağmen Mevlânâ'nın manevî himayesinde eski ününü ve adını yaşatmıştır.

Cumhuriyet döneminde Konya gene eski önemine kavuştu. Bu önem giderek artıyor. Konya'mız sahip olduğu büyük ekonomik potansiyel ve kültür mirası dolayısı ile en hızlı gelişen şehirlerimizden biridir. Şimdi, gerek ticaret hayatı, gerek sanayii Konya'yı yepyeni oluşumların içine sokuyor. Selçuklular döneminde bilim merkezi olan şehrimiz bu eski niteliğini de tekrar kazanıyor : Kısa sürede gelişip serpilen Selçuk Üniversitesi, Mevlânâ'nın torunlarına lâyık bir bilim ve kültür yuvası olmuştur. Dilerim ki, bu yüce kişiyi en iyi inceleyen araştırmalar da bu Üniversitemizde yapılsın ve bu bilim kuruluşumuz Konya ile Mevlânâ'nın şanına yakışan bir büyük uluslararası merkez haline gelip ebedileşsin.

Yüce Mevlânâ'nın «insan» a verdiği değer, O'nu hoşgörü ve temel insan hakları konusunda dünyadaki öncü düşünürlerden biri arasına sokmuştur. O'nun bu konudaki düşünceleri, ilkelerine bağlılığı benden önce konuşan arkadaşlarımızca ifade edilmiştir. Sempozyumda da bilim adamlarımız bu konuyu derinlemesine araştıracaklardır. Bu toplantının Meclisimizce neden düzenlendiğini de Kültür, Sanat ve Yayın Kurulumuzun koordinatörü olan arkadaşımız Sayın Ali Günaydın açıklamışlardır. Bu noktalar üzerinde durmayacağım. Ancak şu hususu belirtmeden de geçemeyeceğim : Mevlânâ'da «insanlık duygusu» son derece yüksektir. Mesnevi'sinde «Sevgi ve acıma insanlık vasfıdır; hiddet ve şiddet ise insanların dışında kalmalıdır» (Mesnevi, I, Gölpınarlı Çevirisi, İstanbul 1945, s. 242) diyen bu büyük düşünür, eşitlik ve vicdan özgürlüğü konularında herkese rehber olacak gerçekleri bulup en açık bir şekilde söylemiştir. Mevlânâ ayrıca çalışmayı, didinmeyi, kazanmayı da sık sık insanlara öğütlemiştir. Dünyayı bir sebepler âlemi ve savaşlar alanı olarak gören Mevlânâ, sebeplere yapışmadan, çalışıp çabalamadan Tanrıya dayanmayı kabul etmez. Bu özelliği ile Mevlânâ modern, çalışkan ve emeğini değerlendiren insan tipini de daha Ortaçağ karanlıkları içinde çizmiştir. Öyle ise Mevlânâ hazretleri yalnız tasavvuf ile uğraşıp dünyadan el - etek çekmeyi öğütleyen başka velilere de benzemez. O her bakımdan, hayatın gerçekliği ile Tanrı ve insan sevgisini birbirine kaynaştırmayı hedeflemiş, bu uğurda çalışmış, çevresini sürekli olarak aydınlatmıştır.

İşte sayın konuklarımız, Türkiye Büyük Millet Meclisi, düzenlediği bu sempozyum ile Türklüğün yetiştirdiği bu müstesna insanı bugünün ölçüleri içinde değerlendirip, ne kadar köklü ve zengin bir kültür ve hukuk birikimine sahip olduğumuzu bir kez daha ispat edecektir. Bu toplantı sonunda Mevlânâ işaret ettiği nurlu yol açısından bir kez daha yücelecek, düşüncelerinin evrenselliği ve ebediliği, tekrar ortaya çıkacaktır.

Yarın öğleye kadar sürecek bu Sempozyum Mevlânâ araştırmalarına yeni bir yorum getirebilir. Ayrıca O'nun insan hakları ve hoşgörü

üzindeki eşsiz düşüncelerinin yalnız bize değil, bütün dünyanın demokratik parlamentolarına ışık tutucu nitelikler taşıdığını da göreceğiz.

Bu Sempozyumun hazırlanmasında büyük emekleri geçen Sayın Konya Valisine, Selçuk Üniversitesi'nin değerli Rektörüne, Yurt içinden ve dışından buralara kadar gelip bizi aydınlatacak bilim adamlarına ve hizmeti geçen diğer ilgili arkadaşlara içten teşekkür ederim. Sempozyumu bu düşünce ve dileklerle açıyorum. Hayırlı olsun.

İBRAHİM BİRLER — Biz de Sayın Başkanımıza şükranlarımızı arz ediyoruz.

Sayın Başkanım, izninizle konuşmanızı takiben Sayın Rektörüm, açıklama ihtiyacı duydu. Ben kendisini mikrofona davet ediyorum.

Buyurun Sayın Rektörüm.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ HALİL CİN — Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanvekilim, değerli bakanlarım, aziz misafirler; biraz önce konuşan İnsan Haklarından sorumlu Sayın Devlet Bakanımız, değerli Bakanımız, konuşmaları esnasında benim Hacı Bektaş Veli'yi anmadığımı söylediği için ben hemen kürsüye fırladım. Kusura bakmasınlar, ben evsahipliğinde nezakette kusur etmem. Yalnız hayatımın düsturu olan Yüce Peygamberin şöyle bir hadisi vardır : «Haksızlıklar karşısında susan insan, dilsiz şeytandır.» (Alkışlar) İster kendime, ister başkasına, tanımadığım kimselere yapılan haksızlık varsa bunu derhal müdahale vesilesi sayarım ve bu kürsü Mevlânâ Dergâhıdır Sayın Bakanım, size arz ediyorum Sayın İnsan Hakları Bakanım, size arz ediyorum.

DEVLET BAKANI AZİMET KÖYLÜOĞLU — Sayın Rektör, böyle bir usul yok, bu konuşmanın hiçbir gelenekte yeri yok. Ben sözümü geri aldım zaten.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ HALİL CİN (Devamla) — Söyleyeceğim var. Çok demokratsınız, ama dinlemiyorsunuz. Söyleyeceğimi dinleyin lütfen, geleceğim noktayı size arz edeceğim.

Bu kürsülerden on yıldan beri 15 tane Mevlânâ kongresi yapılmıştır. Bunun üç tanesi uluslararası, dört tane uluslararası katılımlı, diğerleri millidir. Bu konuşmaların, bu kongrelerin hepsinin açılışını, kapanışını değerlendirmesini bu fakir yapmıştır. Hepsinde, istisnasız Hacı Bayram Veliler, Ahi Eyranlar, Hacı Bektaş Veliiler, Yunus Emreiler Mevlânâ ile birlikte anılmıştır Sayın Bakanım.

Bilim kürsüsü objektif olmak mecburiyetindedir.

DEVLET BAKANI AZİMET KÖYLÜOĞLU — Bu mikrofonda söylediniz.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ HALİL CİN (Devamla) — Efendim müsaade edin. Şimdi size şunu söylüyorum; sizin ricanızı yerine getiriyorum. Üniversitemiz önümüzdeki yıllarda Hacı Bayram Veli ve diğer velilerle birlikte Hacı Bektaş Veli Kongresi de yapacak, sizi de inşallah davet edeceğiz buraya. Bu sözü, burada Konyalıların önünde, üniversite mensuplarının huzurunda veriyorum. Biz herkesi kucaklıyoruz, mademki Mevlânâ'yı anlatıyoruz, o zaman herkesi, her düşüncüyü her inancı kucaklamamız lazım.

Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM BİRLER — Değerli konuklarımız, Devlet Tiyatroları sanatçılarımız, Hazreti Mevlânâ ve Yunus şiirleriyle huzurlarınızda. (Alkışlar)

(Devlet Tiyatroları sanatçıları Hz. Mevlânâ ve Yunus şiirlerini okudular)

İBRAHİM BİRLER — Sayın Başkanım, değerli konuklar; Birinci Oturuma öğleden sonra saat 14.00'te devam etmek üzere ara veriyoruz.